

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 469/2013-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. septembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť L. V., D., a R. P., P., zastúpených advokátom JUDr. L. Š., Š., vo veci namietaného porušenia základného práva na právnu pomoc zaručeného v čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na obhajobu zaručeného v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Špecializovaného trestného súdu Pezinok č. k. PK-2 T 12/2012-2809 z 25. septembra 2012 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 To 10/2012 z 3. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť L. V. a R. P. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. júla 2013 doručená sťažnosť L. V., D. (ďalej len „sťažovateľ v 1. rade“), a R. P., P. (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“, spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie

základného práva na právnu pomoc zaručeného v čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na obhajobu zaručeného v čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Špecializovaného trestného súdu Pezinok (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. PK-2 T 12/2012-2809 z 25. septembra 2012 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 To 10/2012 z 3. apríla 2013.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ v 1. rade bol rozsudkom špecializovaného súdu č. k. PK-2T 12/2012-2809 z 25. septembra 2012 uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) formou účasti podľa § 21 ods. 1 písm. c) Trestného zákona a tým istým rozsudkom bol sťažovateľ v 2. rade uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1 a ods. 2 písm. c), e) a f) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. c) a § 140 písm. a) Trestného zákona spolupáchateľstvom podľa § 20 Trestného zákona, zločinu nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 295 ods. 1 písm. a) Trestného zákona a prečinu nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami podľa § 294 ods. 1 Trestného zákona.

Za to bol sťažovateľ v 1. rade odsúdený na trest odňatia slobody vo výmere 22 rokov so zaradením pre jeho výkon do ústavu na výkon trestu s maximálnym stupňom stráženia a bol mu uložený ochranný dohľad na dobu 3 rokov a sťažovateľ v 2. rade bol odsúdený na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 25 rokov so zaradením pre jeho výkon do ústavu na výkon trestu s maximálnym stupňom stráženia a bol mu uložený ochranný dohľad na dobu 3 rokov.

Proti rozsudku špecializovaného súdu podali tak sťažovatelia, ako aj prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky odvolania, ktoré najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 To 10/2012 z 3. apríla 2013 zamietol.

Podľa názoru sťažovateľov došlo rozsudkom špecializovaného súdu a uznesením najvyššieho súdu k porušeniu nimi označených práv, čo odôvodnili takto:

«V prvom rade mám za to, že v samotnom trestnom konaní už v samotnom prípravnom konaní došlo postupom vyšetrovateľa, ktorý dozorujúci prokurátor nechal bez povšimnutia, napriek námietkam obhajoby, k porušeniu práva na obhajobu v zmysle ust. § 44 ods. 1, 5, § 69, ods. 1, § 213 ods. 3 Tr. por., ktoré bližšie konkretizujú ústavou garantované právo na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy SR, a to bezdôvodným neumožnením nahliadať do spisu, zhotoviť kópiu spisu po prevzatí obhajoby, predvolávaním na úkony len s označením dátumu, s počtom svedkov, bez uvedenia mien týchto svedkov...

V rámci ďalšieho porušenia práva na obhajobu poukazujem na fakt, že v danom trestnom konaní neboli vykonané dôkazy navrhované obhajobou (podľa nášho názoru nesporne dôležitých na objasnenie veci a hodnovernosti svedkov) a to ani v prípravnom konaní, v rámci predbežného prejednávania obžaloby a ani v rámci hlavného pojednávania, čím bola porušená jedna zo základných zásad trestného konania uvedená v § 2 ods. 10 Tr. por. in fine, ktorá korešponduje s účelom čl. 6 ods. 3 písm. d/ Dohovoru. ... prvostupňový súd oprel svoje rozhodnutie predovšetkým o svedkov obžaloby, pričom však odmietal návrhy obhajoby na vypočutie svedkov... v prospech obvineného..., ktorých obhajoba už v prípravnom konaní a takisto v rámci predbežného prejednávania obžaloby ako i na samotnom hlavnom pojednávaní navrhovala vypočuť, avšak menovaní boli vypočutí len pred vznesením obvinenia... Z uvedeného vyplýva, že obvineným bola upretá reálna možnosť výkonu práva v zmysle § 34 ods. 1 in fine Tr. por. vypočúvať v konaní pred súdom svedkov, ktorých navrhli, čím bolo porušené ich právo na obhajobu v zmysle čl. 50 ods. 3 Ústavy SR. Obdobné právo je zároveň garantované čl. 6 ods. 3 písm. d/ Dohovoru, ku ktorému porušeniu tiež došlo, keďže obhajoba taktiež nemohla dosiahnuť vypočúvanie svedkov v prospech obvinených za rovnakých podmienok ako tomu bolo v prípade svedkov v ich neprospech. ... porušenia práva na obhajobu možno odvodiť zo skutočnosti, že oba súdy konajúce vo veci jednostranne preferovali výpovede svedkov v neprospech obvinených, ktoré dokonca ako rozhodujúce dôkazy priamo viedli k rozhodnutiu vo veci, pričom... súdy neprihliadali k návrhom na vykonanie dôkazov v prospech obvinených. ... by som rád upozornil aj na porušenie práva na rovnosť v konaní pred súdmi

podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy, ktoré sa prejavilo odlišným prístupom k akceptovaniu navrhovaných dôkazov...

... mám za to, že nepreverením rozhodujúcich usvedčujúcich výpovedí, tak ako to bolo navrhované obhajobou došlo k porušeniu práva na obhajobu v zmysle upretia možnosti reálne sa brániť voči skutočnostiam v neprospech obvinených... Podotýkam, že závažnejší stupeň porušenia práva na obhajobu možno odôvodniť možným odlišným rozhodnutím v prípade, ak by bola obvineným poskytnutá reálna možnosť brániť sa proti skutočnostiam v ich neprospech priamo ovplyvňujúcich samotné napadnuté rozhodnutia a to v podobe akceptovania návrhov dôkazov na preverenie pochybností o takých skutočnostiach. ... na skutočnosti svedčiace v prospech obvinených v rozhodnutiach súdov vôbec neprihliadalo.

... v samotnom súdnom konaní boli podávané viaceré námietky zaujatosti predsedníčky senátu na Špecializovanom trestnom súde..., čo naznačuje, že došlo aj k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces spočívajúceho v požiadavke nezávislosti a nestrannosti súdu. Zaujatosť predsedníčky senátu sa prejavovala aj tým, že napriek jednoznačnému vyjadreniu obžalovaných, že sa odmietajú zúčastniť pojednávani, predsedníčka senátu ich na pojednávanie prikázala predviesť, pričom nesprávne poukazovala na ust. § 252 ods. 2 Tr. por., napriek námietke obhajoby, že sa jedná o dispozičné právo klienta a bolo porušené jeho právo nezúčastniť sa pojednávania, tak ako to predpokladá ust. § 252 ods. 3 Tr. por. Rovnako bola podaná aj námietka oboma obhajcami z dôvodu osobitného prístupu predsedníčky senátu k obhajcom..., čo u obvinených dôvodne vzbudilo a potvrdilo ich obavu o nestrannosti súdu. V súvislosti so zaujatosťou by som rád upozornil aj na postup súdu pri čítaní výpovedi pána G... v inej trestnej veci, v ktorej bol v postavení obvineného a pojatie tohto výsluchu ako dôkazu v prejednávanej veci, čo je absolútne neprípustné... ... je zrejmé, že namietaná zaujatosť predsedníčky senátu, a senátu Špecializovaného trestného súdu bola a je na mieste, pretože u obvinených vzbudila dôvodnú obavu, ktorá sa u nich po naznačených úkonoch súdu potvrdila, že ich vec nebude a podľa ich vyjadrení ani nebola spravodlivo prejednaná, čo je v rozpore s kategorickou požiadavkou nezávislého a nestranného súdu podľa § 2 ods. 7 Tr. por. Navyše, zaujatosť predsedníčky senátu sa prejavila aj v odlišnom prístupe pri výsluchu svedkov obhajoby a obžaloby... Rovnako vytýkam aj prejav zaujatosti predsedníčky

senátu v podobe jej nestáleho vstupovania do výsluchu svedkov na hlavnom pojednávaní vedného obhajcom, a to „neodkladnými otázkami“... Na základe uvedeného mám za to, že došlo aj k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru a to porušením bezpodmienečnej požiadavky na nezávislé a nestranné prejednanie veci.»

Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie nálezom „vyslovil, že rozsudkom Špecializovaného trestného súdu Pezinok, č. k. PK-2 T/12/2012-2809 zo dňa 25. 9. 2012 a uznesením Najvyššieho súdu SR č. k. 1 To 10/2012, zo dňa 3. apríla 2013 boli porušené základné práva, a to podľa čl. 47 ods. 2, čl. 50 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d/ Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd, sťažovateľov L. V. a R. P. a následne zrušil obe rozhodnutia a vrátil vec na ďalšie konanie Špecializovanému trestnému súdu“.

Sťažovatelia zároveň navrhli priznať im finančné zadosťučinenie každému v sume po 10 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva na právnu pomoc zaručeného v čl. 47 ods. 2 ústavy, základného práva na obhajobu zaručeného v čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) dohovoru, a to rozsudkom špecializovaného súdu č. k. PK-2 T 12/2012-2809 z 25. septembra 2012 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 To 10/2012 z 3. apríla 2013.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má tieto minimálne práva... vylúčať alebo dať vylúčať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe...

Podľa zistenia ústavného súdu sťažovatelia v tejto trestnej veci podali proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 1 To 10/2012 z 3. apríla 2013 a súvisiacim rozhodnutiam (t. j. rozsudku špecializovaného súdu č. k. PK-2 T 12/2012-2809 z 25. septembra 2012) v dovolanie z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c) a e) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), ktorého odôvodnenie sa vo svojej podstate prekrýva s odôvodnením ich sťažnosti podanej ústavnému súdu. Najvyšší súd o tomto mimoriadnom opravnom prostriedku koná pod sp. zn. 1 Tdo V 15/2013 a v čase rozhodovania ústavného súdu o ňom ešte nerozhodol.

Podaním dovolania teda sťažovatelia využili opravný prostriedok, ktorý im účinne poskytuje Trestný poriadok (§ 368 a nasl.).

Ústavný súd môže prijať sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť až vtedy, ak príslušné orgány verejnej moci už nemajú možnosť namietaný stav zásahu do základných práv alebo slobôd napraviť.

Súčasťou konštantnej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľom na ochranu ich základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých sú sťažovatelia oprávnení podľa osobitných predpisov, neznamená

samotné podanie oprávnenými osobami, ale až rozhodnutie o nich príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 180/2010).

Iba za predpokladu, že sťažovatelia využili všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej ochrany ich základného práva alebo slobody a neboli s ich uplatnením úspešní, môžu sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy namietať porušenie tohto základného práva alebo slobody na ústavnom súde. K tomu treba dodať, že sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomoci.

Ústavný súd už vyslovil názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 145/2010, IV. ÚS 195/2010), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

V tejto súvislosti ústavný súd taktiež judikoval (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, III. ÚS 167/2010, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 195/2010), že lehota na prípadné podanie sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní bude v takýchto prípadoch považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (porovnaj k tomu aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 8. novembra 2007 vo veci Soffer proti Českej republike, sťažnosť č. 31419/04, alebo rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, a jeho body 51, 53, 54).

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale ju podľa zásady ratio temporis odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. septembra 2013